

Διαταραχές επικοινωνίας στον αυτισμό

- Βογινδρούκας
Γιάννης
- Λογοπεδικός
- Ιατροπαιδαγωγικό
Κέντρο Β. Ελλάδας
- ΨΝΘ

ΚΟΙΝΩΝΕΩ - Ω = είμαι μέτοχος, ενεργώ από
κοινού

ΚΟΙΝΩΝΙΑ= κοινωνική ομάδα,
συναναστροφή

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩ = συμμετέχω

Μαρακαντωνάτος 1998

Κοινωνικότητα είναι η ικανότητα του ανθρώπου να προσαρμόζεται στις κοινωνικές συνθήκες και η επιθυμία του να συνάπτει φιλικές σχέσεις και να συμμετέχει σε κοινές δραστηριότητες

Cattell 1957

Επικοινωνία είναι ικανότητα του ανθρώπου να εκφράζει και να μεταδίδει ιδέες και πληροφορίες με στόχο να επηρεάσει την συμπεριφορά του άλλου.

Kiernan, Reid 1987

Η κοινωνικότητα επιτυγχάνεται μέσω της κοινωνικοποίησης που είναι η διαδικασία μέσω της οποίας οι πεποιθήσεις, τα ιδανικά και οι επιθυμητές μορφές συμπεριφοράς μιας κοινωνίας μεταβιβάζονται από το ένα άτομο στο άλλο.

Η κοινωνικοποίηση για να επιτευχθεί θα πρέπει να υπάρχει η προδιάθεση για κοινωνικότητα η οποία ονομάζεται πρωτοπροσαρμογή.

-
Η πρωτοπροσαρμογή υποστηρίζεται από δύο ικανότητες που είναι η αντιληπτική προκατάληψη και ο μηχανισμός σηματοδότησης.

Αντιληπτική προκατάληψη

- προτίμηση ανθρώπινου προσώπου
- απαντητικότητα στις φωνές

Μηχανισμοί σηματοδότησης

- κλάμα
- χαμόγελο
- συγχρονισμός- αλλαγή σειράς
- βλεμματική επαφή
- κατεύθυνση βλέμματος
- δείξιμο με το δάχτυλο- κοινό ενδιαφέρον - μοίρασμα

Schaffer 1996

● VIDEO 1

● Παιδί με συνηθισμένη ανάπτυξη

Προϋποθέσεις για την επικοινωνία είναι να υπάρχει κάτι:

- για το οποίο να επικοινωνήσω
- με το οποίο να επικοινωνήσω
- μέσα στο οποίο να επικοινωνήσω

Jordan 1999

Επίσης χρειάζεται:

- να υπάρχει πρόθεση επικοινωνίας
 - κοινός κώδικας επικοινωνίας
 - κατάλληλη χρήση του κώδικα επικοινωνίας
 - ικανότητα αντίληψης του νοητικού επιπέδου του άλλου, των ενδιαφερόντων του και των αναγκών του
-

Φάσμα των επικοινωνιακών διαταραχών του αυτισμού

Η έννοια του φάσματος του αυτισμού που χρησιμοποιήθηκε για την κατανόηση της διαταραχής, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για να χαρακτηρίσει τις διαφορές στην επικοινωνία μεταξύ των παιδιών που ανήκουν στο φάσμα του αυτισμού.

Αδρά τα παιδιά του φάσματος του αυτισμού μπορεί να χωριστούν σε τρεις μεγάλες ομάδες:

- αυτά που δεν αναπτύσσουν προφορικό λόγο και κανένα άλλο εναλλακτικό σύστημα επικοινωνίας, παρά μόνο εκφράζουν τις περιορισμένες ανάγκες τους κινητικά
 - αυτά που αναπτύσσουν προφορικό λόγο, αλλά τον χρησιμοποιούν ηχολαλικά
 - και αυτά που αναπτύσσουν προφορικό λόγο και τον χρησιμοποιούν σχεδόν φυσιολογικά
-

Φαίνεται να λείπει από τα παιδιά με αυτισμό ο βιολογικά καθορισμένος προγραμματισμός, που είναι απαραίτητος για την κοινωνικότητα.

Kubicek 1980

Το άτομο με αυτισμό μπορεί να είναι απομονωμένο ή παθητικά να δέχεται τους άλλους ή να ενοχλεί τους άλλους με περίεργες ερωτήσεις και μονολόγους, αυτές οι συμπεριφορές όμως στο σύνολο τους δείχνουν μια θεμελιώδη έλλειψη κοινωνικής κατανόησης.

Wing 1987

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Πραγματολογία σημαίνει επιδέξια επικοινωνία μέσω της ικανότητας του ατόμου να μπορεί να λείει το σωστό πράγμα με το σωστό τρόπο, στο σωστό τόπο και χρόνο, όπως αυτός ορίζεται από την κοινωνική ομάδα.

- Προ- λεκτική

- Μη- λεκτική

- Λεκτική

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Προ-λεκτική πραγματολογία

- μειωμένο ενδιαφέρον για το περιβάλλον
 - περιορισμένη - διαφοροποιημένη κατανόηση του περιβάλλοντος
 - ασυνεπής αντίδραση σε ερεθίσματα
 - υπερεκλεκτικότητα των ερεθισμάτων έλλειψη ή μειωμένο ενδιαφέρον για τους ανθρώπους
 - έλλειψη ή μειωμένη πρωτοβουλία για αλληλεπίδραση
 - περιορισμένη πρόθεση για επικοινωνία
 - έλλειψη ή μειωμένος μη λεκτικός σχολιασμός
 - μειωμένη ή έλλειψη δεξιοτήτων εναλλαγής σειράς
 - μειωμένος κοινωνικός συγχρονισμός
 - δυσκολία στην κατανόηση των εκφράσεων προσώπου
 - δυσκολία στην κατανόηση της προσωδίας του λόγου
 - δυσκολία συντονισμού του βλέμματος
-

● VIDEO 2

● Παιδί με αυτισμό

Μη – λεκτική πραγματολογία

- ασυνήθιστη χροιά και ένταση φωνής
- δυσκολία στον καθορισμό της απόστασης των ομιλητών
 - περιορισμένη ή ελλιπής χρήση εξωλεκτικής επικοινωνίας για την ενθάρρυνση του ομιλητή
 - ακατάλληλη στάση σώματος

Λεκτική πραγματολογία

- δυσκολία στην αντίληψη του νοητικού επιπέδου του ακροατή
 - δυσκολία ή έλλειψη σχολιασμού
 - δυσκολία στην εξαγωγή συμπερασμάτων
 - δυσκολία στη χρήση του λόγου βάσει κοινωνικών κανόνων
 - δυσκολία στην αφήγηση
 - δυσκολία στην αιτιολόγηση καταστάσεων
 - δυσκολία στην καθοδήγηση των άλλων
 - δυσκολία στην έναρξη συζήτησης
 - δυσκολία στην συντήρηση συζήτησης
 - δυσκολία στη διόρθωση συζήτησης
 - περιορισμένα θέματα συζήτησης
 - λεκτικές εμμονές
 - δυσκολίες σε μεταφορές, αινίγματα, λογοπαίγνια, ανέκδοτα, παροιμίες, δεικτικές λέξεις, πολύσημες έννοιες
-

● VIDEO 3

● Ενήλικας με αυτισμό

ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Hobson (1989,1990,1993) έλλειψη εγγενούς δεξιότητας για αντίληψη και ανταπόκριση στις συναισθηματικές εκφράσεις των άλλων η οποία οδηγεί στην αδυναμία ανάπτυξης γνωστικών δομών που βοηθούν την κοινωνική κατανόηση και την πρωτοβουλία για κοινωνική αλληλεπίδραση.

Leslie 1988, Frith 1989, Baron-Cohen 1989,

ανεπάρκεια στην «ανάγνωση του νου»

εξαιτίας έλλειψης νοητικών αναπαραστάσεων και νοητικών μετά-αναπαραστάσεων οι οποίες οδηγούν στην αδυναμία πρόβλεψης και εξήγησης συμπεριφορών.

1.Φορέας - συσχέτιση πληροφορίας - αναφερόμενο - «έκφραση»

2. ικανότητα αντίληψης ότι ο άλλος σκέπτεται

3. ικανότητα υποθέσεων για το τι σκέπτεται ο άλλος

Ozonoff 1991, ελλείμματα εκτελεστικής λειτουργίας που μπορεί να απορρέουν από την έλλειψη νοητικών αναπαραστάσεων ή μπορεί να συμβαίνει το αντίθετο ή ακόμη να υπάρχει ένας άγνωστος τρίτος παράγοντας που να ευθύνεται για τα προηγούμενα (βλάβη μετωπιαίου λοβού). (γνωστικές δυσκολίες, χρονική ακολουθία, σχεδιασμός, επίλυση προβλημάτων, μάθηση από την εμπειρία, παιχνίδι, συγκράτηση γνώσεων , ανάκληση).

Frith 1989, θεωρία κεντρικής συνοχής, γνωστική διαταραχή που δεν επιτρέπει την ενσωμάτωση πληροφοριών σε διαφορετικά επίπεδα, αποτέλεσμα είναι η αδυναμία επεξεργασίας πληροφοριών ταυτόχρονα και η δόμηση υψηλότερων επιπέδων σκέψεις
(σημασία διαφορούμενων εννοιών από τα συμφραζόμενα, αναγνώριση συνολικής σημασίας, ανάκληση οργανωμένου υλικού).

Morton & Belleville 1995, θεωρία για το διαταραγμένο μοντέλο ιεράρχησης, αδυναμία ιεράρχησης των ερεθισμάτων σύμφωνα με την προτεραιότητα που αυτά έχουν στην συγκεκριμένη κατάσταση. (διατήρηση θέματος συζήτησης, διατήρηση ενδιαφέροντος του ομιλητή).

Leinonen & Kerbel 1999, θεωρία της συσχέτισης (Sperber & Wilson 1995) βοηθά στην εξήγηση της διαταραγμένης πραγματολογίας διαχωρίζοντας την από την σημασιολογία. (κατανόηση πρόθεσης του συνομιλητή, ερμηνεία της συμπεριφοράς του συνομιλητή, επεξεργασία επικοινωνιακού πλαισίου, διόρθωση της συζήτησης).

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

τηλεγραφική ομιλία

δυσκολία στη σειρά των λέξεων στην πρόταση

αντιστροφή αντωνυμιών

αντιστροφή ρηματικών καταλήξεων

δυσκολία στους χρόνους των ρημάτων

δυσκολία στην κατανόηση αντωνυμιών

ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

- κυριολεκτική κατανόηση
 - δυσκολία γενίκευσης
 - ταξινόμηση-υπεργενίκευση
 - αφηρημένες έννοιες
 - δυσκολία με τα πολλαπλά νοήματα των λέξεων
 - ανάκληση πολλαπλού νοήματος εννοιών
 - δεικτικές λέξεις
 - ιδιωματικές εκφράσεις
 - μεταφορές
 - αινίγματα
 - λογοπαίγνια
 - λεκτικό χιούμορ
 - χρήση εννοιών που δεν είναι αναμενόμενη από τα παιδιά της ίδιας ηλικίας
-

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

- εύρος λεξιλογίου
 - εύρεση λέξης
- κατηγοριοποίηση εννοιών
 - σχετικές λέξεις
 - ρήματα
 - χρόνοι ρημάτων

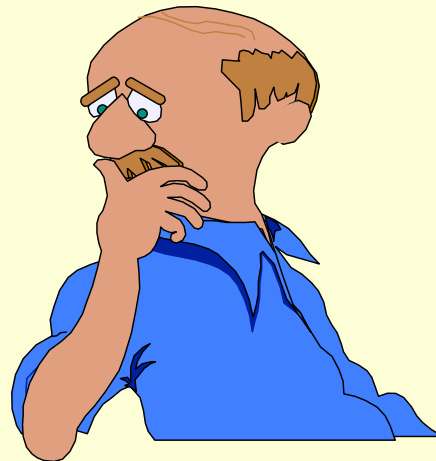
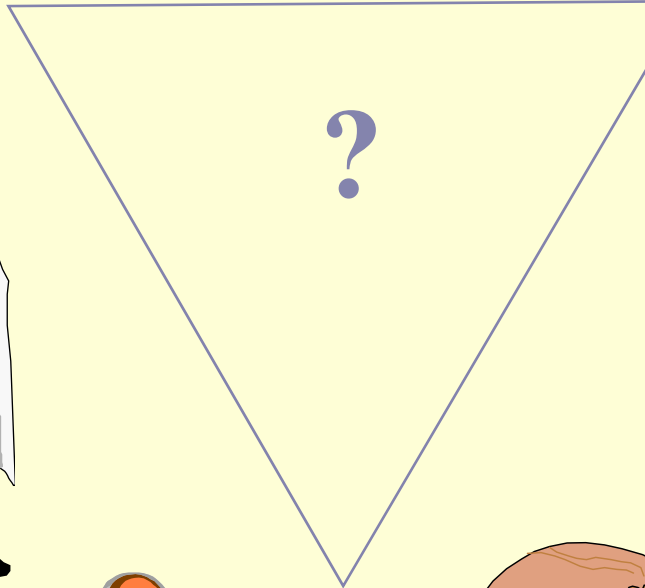
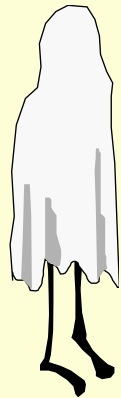

● VIDEO 4

● Κυριολεκτική κατανόηση

**ΣΤΟΧΟΙ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ:
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ**

**à *ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ
ΣΤΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ***

**à *ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΚΡΙΣΗΣ
«ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΠΟΙΗΣΗ» ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑΣ***

**à *ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ
ΒΟΗΘΕΙΑ ΓΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΩΝ ΟΙΚΕΙΩΝ***

ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ

ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ:

◇ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

◇ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑΣ

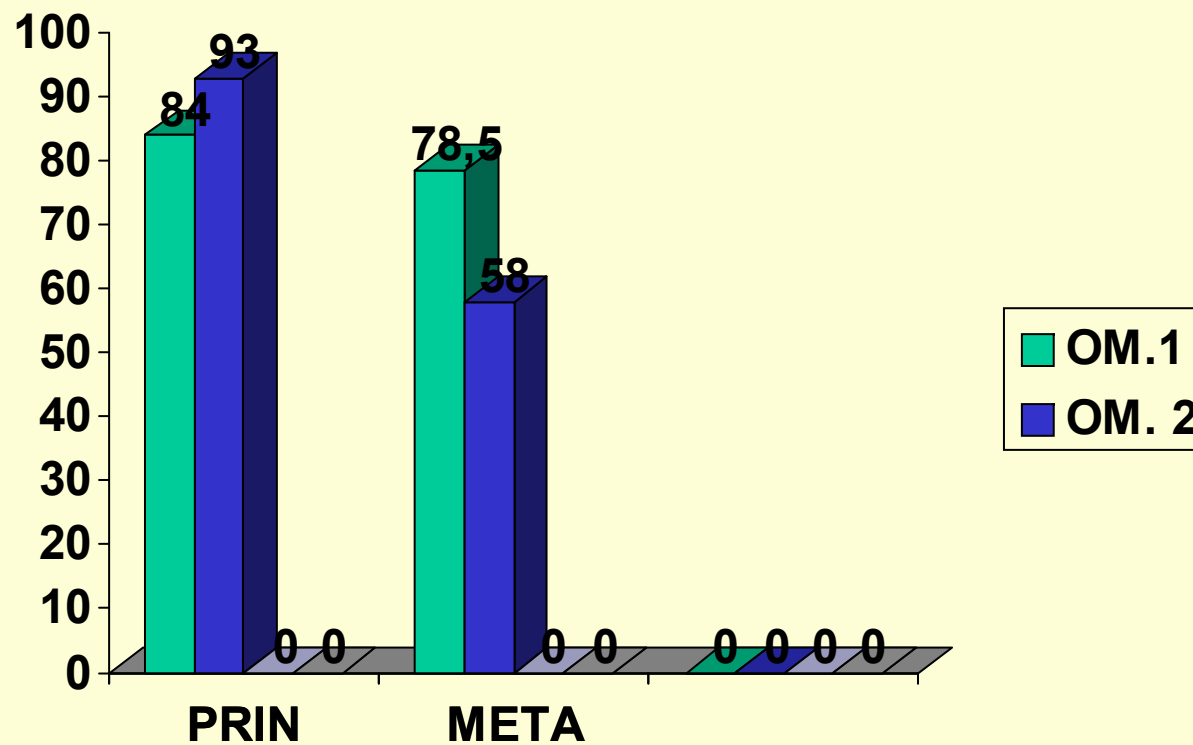
◇ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ

◇ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ

ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

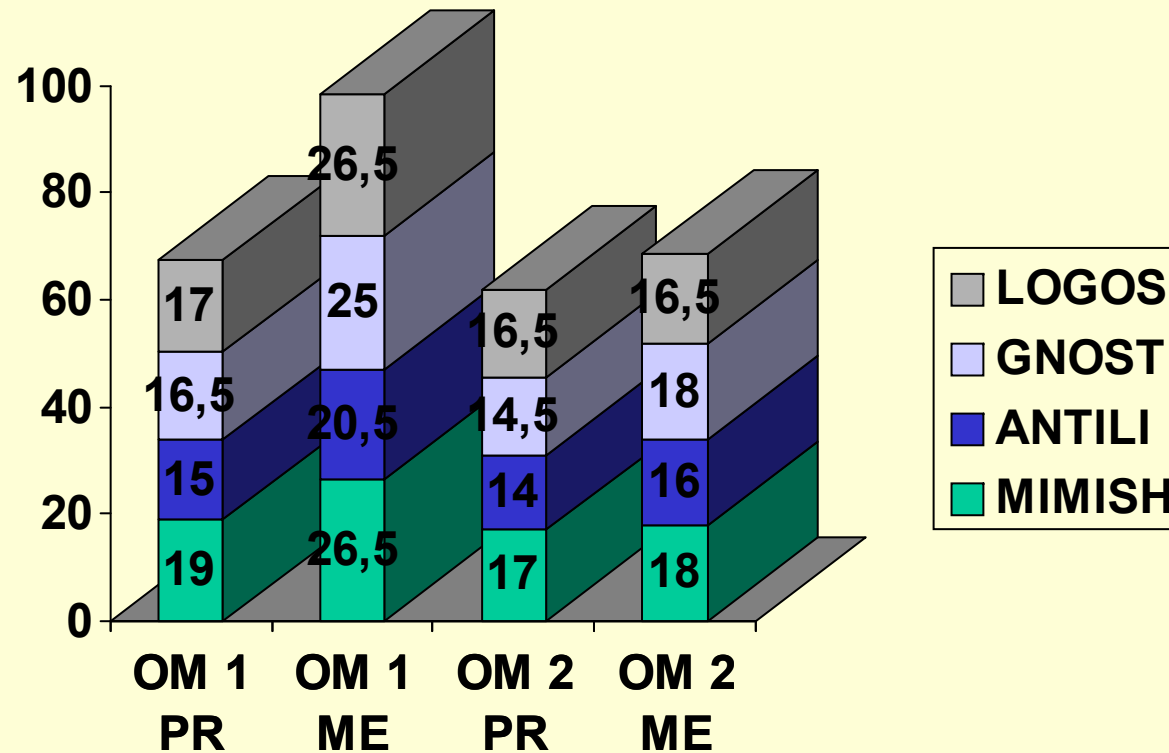
◇ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Συνολικά αποτελέσματα συμπεριφοράς στις δύο ομάδες

Ομάδα 1 χωρίς την συνεργασία των γονιών
Ομάδα 2 με την συνεργασία των γονιών

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ

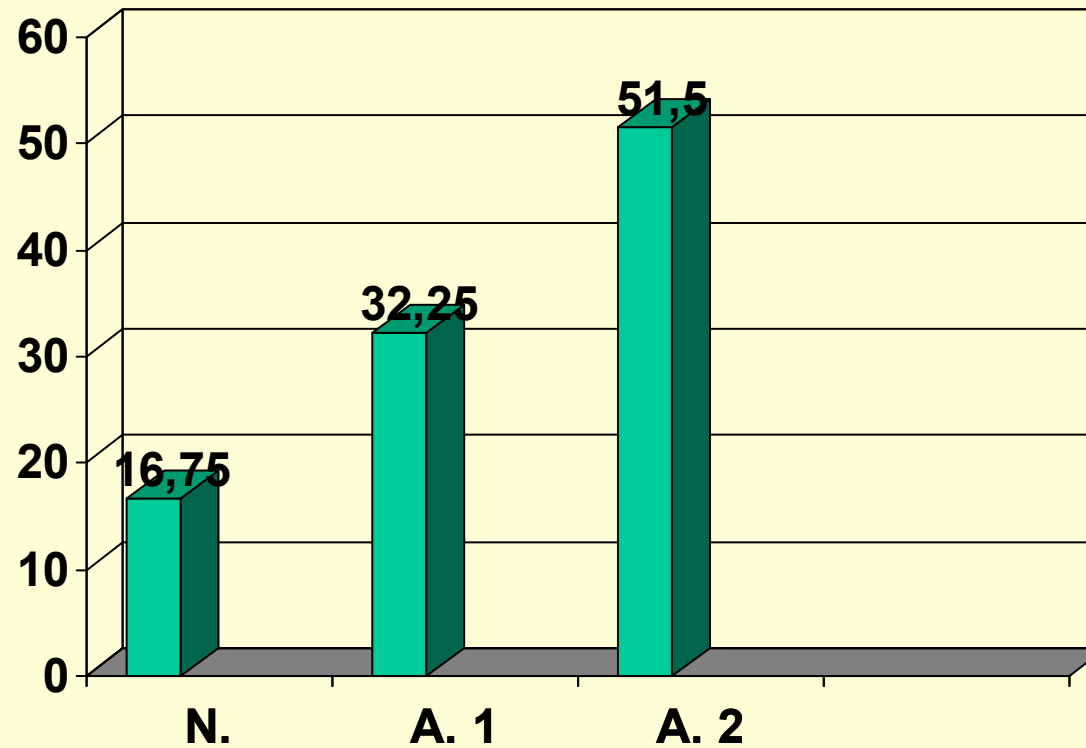

Παρατήρηση: οι διαφορές που παρατηρούνται στην δεύτερη ομάδα είναι κυρίως στον γνωστικό και αντιληπτικό τομέα

ομάδα 1 παρακολούθησε το πρόγραμμα

ομάδα 2 δεν συμμετείχαν οι γονείς τους σε αυτό

Άγχος γονιών

N = φυσιολογικά αναπτυσσόμενα παιδιά

A. 1 = ομάδα αυτισμού με συνεργασία γονιών

A. 2 = ομάδα αυτισμού χωρίς συνεργασία γονιών

● VIDEO 5

● Εκπαίδευση γονέων

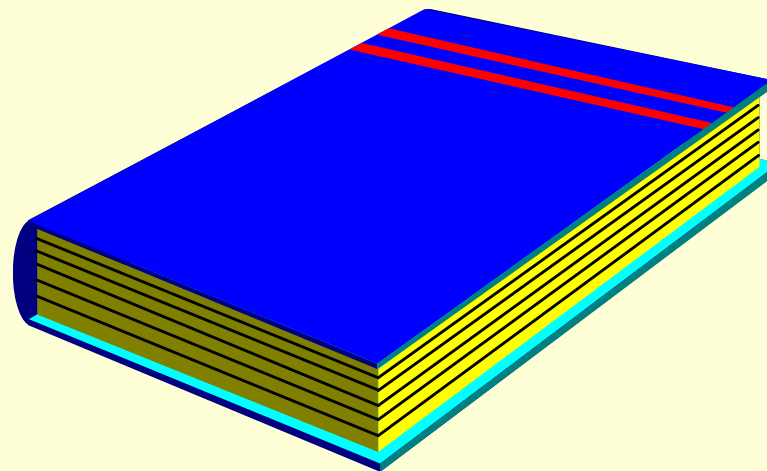
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΑΡΧΕΣ ΔΟΜΗΜΕΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (TEACCH)

ΜΑΚΑΤΟΝ

PORTAGE

PECS

● VIDEO 6

● Ατομική συνεδρία

● VIDEO 7

● TEACCH

Τι προσφέρει στον ειδικό

Αν δεχτούμε την άποψη της Sinclair (1990), ότι «ο αυτισμός δεν είναι κάτι που έχει το άτομο, ούτε ένα όστρακο μέσα στο οποίο είναι κλεισμένο το άτομο» τότε η δουλειά του ειδικού διαφοροποιείται από αυτή που παρέχει σε άλλες αναπτυξιακές διαταραχές.

Ο αυτισμός είναι τρόπος ζωής, που καθιστά το άτομο «ξένο στην κοινωνία» (Sinclair 1990)

Η δουλειά του ειδικού δεν μπορεί να έχει ως στόχο την αποκατάσταση, αλλά την προσαρμογή του περιβάλλοντος στο παιδί και την προσαρμογή του παιδιού στο περιβάλλον

Κύριος στόχος είναι η κατανόηση των δυσκολιών του παιδιού

Τι προσφέρει στον ειδικό

Ένα μοντέλο δουλειάς όπως αυτό που προαναφέρθηκε οριοθετεί τη δουλειά του ειδικού, διευκρινίζει το ρόλο του στους γονείς και ανταποκρίνεται στις ανάγκες του παιδιού

Η συνεχής αξιολόγηση και η ευελιξία, τον βοηθούν να προσαρμόζει, κάθε φορά, τους στόχους έτσι ώστε αυτοί να ανταποκρίνονται στις δυνατότητες και τις δυσκολίες του παιδιού

Η συνεργασία με τους γονείς, τον βοηθά να κατανοήσει το συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον και να προσαρμόσει την παρέμβαση του σ' αυτό.

Η συνεργασία με το σχολείο διασφαλίζει τη βελτίωση του παιδιού και την ομαλή λειτουργία της οικογένειας.